

den forskning og ekspertise der findes forskellige steder i det faglige miljø, lægges der stor vægt på et bredt samarbejde. Vi håber på tilbagemeldinger fra interesserede kolleger. Det kunne bidrage til at skabe værdifulde kontakter til mulige samarbejdspartnere.

Peter Widell og Mette Kunøe (udg.):
7. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 1999

LEKSIKALSK LANGTIDSAKKOMMODATION BLANDT DANSKERE I NORGE¹

Af Randi Benedikte Brodersen (Universitetet i Bergen)

1 Indledning

Denne artikel indeholder følgende afsnit: 1. Indledning, 2. Teoretisk grundlag, 3. Mål, materiale og metoder, 4. Leksikalsk akkommodation i 11 danske informanternes talesprog, 5. Informanternes sproglige praksis, idealer og holdninger, 6. Sproginterne og sprogeksterne faktorer i informanternes akkommodation og 7. Afsluttende bemærkninger.

Emnet er 11 danskers leksikalske akkommodation – eller tilpasning – til norsk. Disse danskere var mine informanter² i foråret og sommeren 1998 og blev da interviewet af en norsk interviewer i et pilotprojekt som er en del af mit *dr.art.*-projekt ved Universitetet i Bergen om *Sproglig variation, sproglig tilpasning og sprogholdninger blandt danskere i Norge*.

Leksikalsk akkommodation er en sprogbrugers mere eller mindre bevidste eller ubevidste sproglige modificering i forhold til en anden sprogbrugers sprog og en kommunikationsstrategi som en sprogbruger evt. kombinerer med andre sproglige og ikke-sproglige kommunikationsstrategier.

Den form for akkommodation der er aktuel i mit projekt, er sproglig langtidsakkommodation (efter Trudgill 1986:3) blandt danskere som har boet i Norge i en årrække (dvs. i mindst 3 år). I fokus er dermed danskers sproglige variation og tilpasninger til norsk som resultat af deres direkte kontakt med norske sprogbrugere under langvarige eller permanente ophold i Norge.

Den leksikalske akkommodation til norsk blandt danskere i Norge er interessant af flere grunde; bl.a. fordi den ikke har været undersøgt tidligere og fordi det er den tidligste, mest markante og mest udbredte form for sproglig tilpasning blandt mine informanter og andre

¹ Denne artikel er en revideret version af mit foredrag på 7. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog. En udvidet version er Brodersen 1998.

² Tak til hver enkelt informant for alle ord og alle svar, og tak til min norske interviewer for at have stillet alle spørgsmål.

danskere i Norge (jf. også Nordenstam 1979). Desuden er det et fænomen som alle informanter har et bevidst forhold til og gerne udtaler sig om.

Afgrænsningen til leksikalsk akkommodation er en problematisk forenkling, for denne akkommodation forekommer ofte sammen med andre sproglige modificeringer, fx af udtalemæssig og grammatisk art som i *gutten min* – i stedet for *min dreng* – og med ikke-sproglig akkommodation (jf. fx Fishman og Giles 1978), men i pilotprojektet undersøger jeg desuden mine informanternes akkommodation til norsk på det fonologiske, morfologiske og syntaktiske plan.

I titlen ligger der en opfattelse af at danskere i Norge ikke snakker norsk, men tilpasser sig til norsk i større eller mindre grad. I denne sammenhæng har jeg uden diskussion valgt at opfatte mine informanternes sprog som dansk, og jeg diskuterer derfor ikke problemstillinger omkring tosprogethed, intersprog, kodeskift, interferens eller transfer. Men spørgsmålet om hvorvidt mine danske informanternes sprog kan kaldes for dansk eller norsk, er kompliceret, og svaret langt fra entydigt. Informanternes egen opfattelse er varierende, og de bruger også forskellige betegnelser på deres sprog; nogle siger at de snakker norsk eller bergensk, nogle karakteriserer deres sprog som et blandingssprog, og andre siger at de snakker dansk med norske indslag. De fleste nordmænd oplever mine informanternes sprog som dansk, mens danskere i Danmark derimod ofte opfatter de mest norskpåvirkede informanter som norsktalende.

I titlen ligger også et teoretisk udgangspunkt, idet betegnelsen akkommodation peger på undersøgelsens vigtigste teoretiske grundlag: socialpsykologiens akkommodationsteori.

2 Teoretisk grundlag

Der er mange slags sociolingvistik. Udgangspunktet er her den klassiske, labovianske sociolingvistik hvis mål er at beskrive talesprogsvariation i bestemte befolkningsgrupper i sammenhæng med styrende, sociale faktorer som alder, køn, social klasse og region. Men i variationsstudier i den klassiske sociolingvistik har der ikke været stor interesse for at inddrage informanternes subjektive vurderinger, dvs. deres sprogholdninger, trods Labovs teoretiske og empiriske interesse for emnet. Den kritik som dette har resulteret i, bl.a. fra socialpsykologien (Giles, Coupland og Coupland 1991:5), har medført at flere studier nu ofte ikke længere blot har som mål at *beskrive*, men også forsøger at *forklare* sproglig variation ved at se sprogbrugerens adfærd i lyset af socialpsykologiske faktorer.

Den betydeligste socialpsykologiske forklaringsmodel som har vundet indpas i den internationale og den nordiske sociolingvistik i 1980'erne og 1990'erne, er akkommodationsteorien, som blev udarbejdet af Howard Giles og andre engelske socialpsykologer i 1970'erne og siden er blevet videreudviklet på forskellige områder. Denne teori diskuterer og forsøger at forklare hvorfor samtalepartnere modificerer deres sprog, hvad de får ud af det, hvad det koster dem og hvordan deres sproglige tilpasninger vurderes af deres omgivelser (Trudgill 1986:2). Det gør den dels ud fra integrerings- og identificeringsbehov, dels ud fra status- og solidaritetsbehov (Giles og Smith 1979:47-53 og Giles, Coupland og Coupland 1991:18-27).

Den sproglige modificering sker ved at en sprogbruger tilpasser sit sprog i forhold til en anden sprogbruger i en samtale, eller sprogbrugere tilpasser sig sprogligt til hinanden, eller ved at en sprogbruger markerer sproglig afstand i forhold til en anden sprogbruger. Den første strategi kaldes konvergens, den anden divergens (Giles, Coupland og Coupland 1991:7 og 8).

Samtalepartnere kan imidlertid godt konvergere på et plan, fx det leksikalske, og divergere på et andet plan, fx det fonologiske. Det gør nogle af mine danske informanter når de bruger særnorske ord som de udtaler på dansk. Men en skelnen mellem konvergens og divergens er ikke aktuell her, men formålstjenlig i senere dele af min undersøgelse hvor der er fokus på akkommodation på flere sproglige planer samtidig.

3 Mål, materiale og metoder

Målene med denne leksikalske del af pilotprojektet er: 1) at gøre rede for 11 danske informanternes leksikalske langtidsakkommodation til norsk som led i beskrivelsen af informanternes sproglige akkommodation i pilotprojektet, 2) at se disse informanternes leksikalske akkommodation i lyset af sociale og socialpsykologiske faktorer og at antyde mulige sammenhænge mellem sproglig adfærd, idealer og holdninger, 3) at udvikle en skitse til en leksikalsk analysemodel, 4) at vælge variabler og metoder til brug i de øvrige dele af pilotprojektet og i hovedprojektet.

Materialet består af 11 bandede samtaler mellem de danske informanter og en norsk interviewer. Alle samtaler foregik på Universitetet i Bergen i perioden fra april til september 1998, og hver samtale varede mellem 20 og 40 minutter. De 11 informanternes og interviewerens samlede taletid er i alt ca. 5 timer.

Der var i princippet ingen grænser for en samtales indhold eller varighed, men informanterne havde på forhånd fået at vide at samtalemålet var deres eget sprog, at samtalen ville vare ca. 1/2 time og at interviewer ville være norsk. Og umiddelbart før samtalen fik alle skriftlige oplysninger om undersøgelsen og om hvordan materialet ville blive behandlet.

Informanterne blev valgt efter "sneboldmetoden", dvs. en efter en efterhånden som projektet skred frem. 6 af informanterne fik jeg gennem Dansk Forening i Bergen, og de kender derfor hinanden. At det blev 11 i stedet for bare ca. halvdelen, som oprindeligt tænkt, skyldes både at jeg efter de første samtaler fandt ud af at jeg måtte have flere svar for at kunne tilpasse interviewspørgsmålene, så vigtige oplysninger fra de første informanter kunne kanaliseres ind i spørgsmål til de senere, og især at jeg blev fascineret da jeg oplevede informanternes fortælleiver og hver gang fik nye "livshistorier" og sproghistorier at høre. En række informantoplysninger og sociale faktorer står i tabel 1.

Tabel 1. Informantoversigt

Social faktor/informantnr.	K1	K2	K3	K4	K5	M1	M2	M3	M4	M5	M6
1. Alder	37	77	46	36	57	23	43	55	49	57	64
2. Føde-/opvækststed	Jyl/ Kbh	Kbh	Syd- sj	Aalb	Jyl	Kbh	Kbh	Hels	Årh	Kbh	Fyn
3. Alder v/ flyt. til Norge	19	39	19	20	22	20	24	45	38	25	22
4. Antal år i Norge	18	38	27	16	35	3	19	10	11	32	42
5. Uddannelse	lv	lv	kv	fs	lv	lv	lv	lv	ml	ml	ml
6. Arbejdsplads	UiB	p	?	SAS- hotel	UiB	UiB	UiB	UiB	værk- sted	DNS	p
7. No/da ægtefælle	no	(da)	no	no	no	no	no	da	no	no	no
8. Antal børn	2	5	2	2	1	1	4	3	1 (i Dk)	3	2
9. Hjemmesprog	no	da	no	no	da	no	no	da	da	no	no
10. Sprog til børn	no	no?	no	no	da	(no)	no	da	da	no	no

Forklaringer:

- Informantkoden er et tal og en kønsbetegnelse: K = kvinde og M = mand
 5. k/m/lv = kort/mellemlang/lang videregående uddannelse; fs = folkeskole
 6. p = pensioneret; UiB = Universitetet i Bergen; DNS = Den Nasjonale Scene
 9. Hjemmesprog = informantens hjemmesprog
 10. Sprog til børn = informantens sprog til sit barn/sine børn

Som undersøgelsesmetode i indsamlingsfasen har jeg brugt en variant af det sociolingvistiske interview, dvs. et delvis struktureret interview som blev optaget på bånd. Metodiske begrundelser og overvejelser omkring bl.a. selvrapportering, valg af norsk interviewer og interviewsituationen findes i Brodersen 1998.

Jeg har forsøgt at lave en impressionistisk analyse som kan vise hvad der kendetegner informanternes leksikalske akkommodation, og jeg ser på deres akkommodationen i lyset af sproginterne og sprogksterne faktorer. Jeg har ikke talt ord, registreret ordklassefrekvenser eller -procenter, lavet implikationsskalaer, korrelationsberegninger eller andre beregninger.

4 Leksikalsk akkommodation i 11 danskeres talesprog

Der findes ingen undersøgelser om dansk eller danskeres sprog i Norge, men der findes en svensk afhandling om *Svenskan i Norge* (Nordenstam 1979) og flere norske og svenske undersøgelser og artikler om interskandinavisk sprogforståelse og kommunikation; fx Einar Haugens opinionsundersøgelse fra 1953, Maurud 1976, Molde 1981, Telemann 1987 og Uhlmann 1994. Der findes mig bekendt kun en enkelt dansk-svensk undersøgelse (Haastrup og Telemann 1978).

Den leksikalske akkommodation er den tidligste sproglige tilpasning (jf. fx Nordenstam 1979:55). Og det er den ifølge Trudgill fordi de leksikalske forskelle mellem sprog er så tydelige for alle sprogbrugere, og de kan læses enkeltvis (Trudgill 1986:25). Alle mine informanter omtaler også dem først, og alle er bevidste om dem og i stand til at håndtere dem efterhånden som de dukker op. Men der er en klar tendens til at overdrive nogle leksikalske forskelles betydning. Det gælder fx nabosproglige homonymer. Derimod har der kun sjældent været fokus på hvad hverdagssprog, slang og idiomatik betyder i internordisk kommunikation (jf. Molde 1981 og se senere under *Analysemodellens leksikalske kategorier*).

Der er stor individuel variation i mine informanternes leksikalske akkommodation. For at give et samlet indtryk af denne variation, har jeg, i samråd med min norske interviewer, placeret informanterne på en dansk-norsk sprogskala. Skalaen er lavet på grundlag af omfanget af informanternes leksikalske, grammatiske og udtalemæssige akkommodation, selv om der i denne sammenhæng kun er fokus på informanternes leksikalske akkommodation på ord- og udtryksniveau. Informantkoden er et tal og en kønsbetegnelse; K'erne over skalastregen er kvinder, og M'erne under stregen er mænd. De anvendte sprogbetegnelser i citationstegn er informanternes egne.

Norsk		Blandingssprog		Dansk	
K4 "norsk"	K1 "norsk"	K3 "en blanding"	K2 dansk	K5 "dansk med norvagsismer"	
M5 "norsk"	M6 "en blanding"	M2 "norsk i gåseøjne"	M1 "en mix"	M4 "fornorsket dansk"	M3 "leksikalsk tilpasset"

Figur 1. Informanternes placering på en dansk-norsk sprogskala

Før informanterne blev placeret på sprogskalaen, blev deres individuelle leksikalske variation registreret på separate skemaer som derefter blev brugt til en udvikle en skitse til en analysemodel med fire leksikalske kategorier. Kategoriseringen bygger på det mønster som kom frem efter den første gennemlytning af alle optagelser. Modellens kategorier er ordnet efter omfang fordi det viser hvor det er mest nødvendigt eller naturligt for informanterne at tilpasse sig leksikalsk og hvor nogle af de ubevidste og spontane tilpasninger sker.

Alle informanter har norske ord og udtryk i deres sprog, men nogle har forholdsvis få norske ord, mens andre har et meget norsk præget ordforråd, men en del særnorske hverdagsord går igen i næsten alle samtaler, fx *bra*, *fort*, *grei*, *mye* og *liker* (på dansk henholdsvis *god(t)*, *hurtig(t)*, *god*, *meget* og *kan lide*) og mange dansk-norske samord som *job*, *unger* og *vældig*. Det er også karakteristisk at de informanter der har flest norske ord og udtryk, også har mange grammatiske og udtalemæssige tilpasninger til norsk i deres sprog. Blandt de mindst norskprægede informanter forekommer ord som fx *mål*, *jobbe* (med tilnærmet norsk udtale), *lapper* og *kuld* (med dansk udtale) – på dansk henholdsvis *sprog*, *arbejde*, *sedler*, *hold* – og faste udtryk med forskellig præpositionsbrug i norsk og dansk som *glad i* og *på byen* i stedet for *glad for* og *i byen*.

Eksemplerne nedenfor viser en del af indholdet i de fire kategorier. Dog er navne og talord udeladt. Eksemplerne er overvejende ordnet efter ordklasse, men står ellers i en tilfældig rækkefølge. De registrerede træk er skrevet på norsk, hvis informanterne har en norsk udtale af dem. Samord er skrevet på dansk eller norsk alt efter udtalen, evt. på dansk og norsk hvis både en dansk og en norsk udtale forekommer. Der er først og fremmest tale om indholdsord som findes i de to første kategorier, dvs. særnorske ord og udtryk og samord (især substantiver, adjektiver, adverbier og verber), og ikke særlig mange funktionsord (artikler, pronominer, konjunktioner, præpositioner, osv., men fx findes *sånn*, *eg* og *sjølv*).

Analysemodellens leksikalske kategorier med eksempler fra alle informanter

Kategori 1: Særnorske ord og faste udtryk. Det er især typiske hverdagsord og -udtryk som fx hilseord og høflighedsudtryk, talord, kvantitetsudtryk, holdningsmarkører og navne. Her er dels de almindelige særnorske hverdagsord som findes i variende grad hos alle informanter og som repræsenterer en type *frivillig leksikalsk akkommodation*, og dels de uundgåelige norske ord som navne, talord og betegnelser og fænomener som er knyttet til en norsk livsstil og som jeg vil kalde *obligatorisk leksikalsk akkommodation*. Denne sidste type er udeladt i denne sammenhæng. Kategori 1 rummer alligevel flest ord og ord fra alle informanter; bl.a. *potet*, *kelner*, *servitør*, *målføretekst*, *merknad*, *i helgen*, *mye*, (svært) *lite*, *kanskje*, *med en gang*, *etter hvert*, *bra*, *fort*, *sint*, *grei(t)*, *koselig(t)*, *tøffe*, *glad i*, *liker*, *jobbe*, *skjønne*, *høres norsk ud*, *lægger/legger om*, *få det til*, *drive med noe*, *passe deg for*, *gi seg med noe*, *driter man i*, *lærer sig til*, *på fleip* og *for gøy*.

Kategori 2: Stilistiske samord, dvs. ord som forekommer i både dansk og norsk, men som har forskellig stilværdi og/eller ofte forskellig frekvens. Fx *fejl* i stedet for *forkert*, *unger* i stedet for *børn* og forstærkere som *vældig* og *svært* som er overordentlig hyppige på norsk, men ikke bruges så ofte dansk. Andre hyppige samord er *job(b)*, *kuld*, *lapper*, *k(j)edelig*, *flinkere*, *artig*, *vakker*, *kjekt*, *pænt*, *nydelig*, *kæmpe-ikjempe-* og *lurer på*.

Kategori 3: Nabosproglige homonymer, dvs. de såkaldte lumske ligheder og falske venner. Der forekommer kun ganske få homonymer brugt i metasproglige kommentarer, men næsten alle informanter nævner dem; fx *rart*, *grine*, *kan*, og *kjefte*. De er fåtallige, lette at lære og deres betydning afsløres af konteksten. De spiller derfor ikke nogen særlig rolle for nabosprogsforståelsen. Jf. Uhlmann som i sin doktorafhandling når frem til at bare 3 % af de konstaterede problemkilder, skyldes "lömska ord" (Uhlmann 1996:80).

Kategori 4: Idiommer, dvs. faste betydningsenheder hvis samlede betydning ikke kan afledes af enkeltdeles leksikalske betydning, og som er "det mest elementære og stærkeste bindemiddel mellem en gruppes medlemmer". Det giver individerne en følelse af gruppetilhørighed og kan også virke afgrænsende i forhold til andre sociale eller regionale grupperinger (Lewandowski 1979:271-272). Der findes kun tre eksempler på idiommer i hele materialet – *er med i styre og stell*, *har ikke peiling* og *på sparket* – og det kunne tyde på at idiommer er en kategori som de danske informanter ikke bruger så meget som indfødte nordmænd fordi det er en vanskelig kategori at lære i et andet sprog. Jf. resultater fra undersøgelser som viser at netop idiommer indlæres senere end andre leksikalske kategorier (fx Viberg 1989:109).

5 Informanternes sproglige praksis, idealer og holdninger

I informantoversigten i tabel 1 er informanternes hjemmesprog og deres sprog til deres børn anført, og på sprogskalaen i figur 1 har næsten alle informanter selv sat en karakteriserende betegnelse på deres sprog. Deres sproglige idealer ligger også implicit i sprogskalaen, forstået på den måde at de mest norskprægede også er dem der giver udtryk for at ville snakke norsk, og enkelte af dem tilkendegiver at idealerne ligger højere end norskfærdighederne, mens

informanterne i den danske ende af skalaen derimod ingen ambitioner eller idealer har i retning af at ville snakke norsk, men snarere er optaget af at holde fast ved det danske, og de kombinerer også i højere grad deres leksikalske akkommodation med andre kommunikationsstrategier (fx talehastighed, distinkt udtale og gentagelser) og reflekterer meget over hvad der sker med deres sprog.

Næsten alle informanter omtaler betydningen af direkte kontakt med andre dansktalende i Danmark eller per telefon. Og nogle af de norskprægede informanter fortæller at de bevidst vælger mellem dansk og norsk i bestemte sammenhænge og fx bruger norsk når de ønsker at markere en afstand til nordmænd eller andre danskere, eller bruger dansk når de ønsker at markere sig som danskere. Flere kommer også ind på forbindelsen mellem sprog og følelser og fortæller at de fx bliver vrede på dansk og bruger danske bandeord.

Ser vi nærmere på informanternes selvrapporterede sprogholdninger – dvs. forstået som bevidste holdninger til forskellige sprogvarieteter og brugerne af disse varieteter – så giver alle udtryk for positive holdninger til den sproglige variation i Norge. De mest udbredte positive holdninger gælder dels de nære dialekter, dels de fjernere og mere eksotiske nordnorske og sydnorske dialekter, mens de få negative holdninger er rettet mod Oslo-sprog og det såkaldte "strilemål". Informanternes holdninger til den variation som et dansk-norsk blandingssprog er udtryk for, kommer jeg ind på i næste afsnit.

6 Sproginterne og sprogesterne faktorer i informanternes akkommodation

Sproginterne faktorer er her knyttet til sproglige forskelle af forskellig art – og det er disse forskelle som informanterne fremhæver som motiv for deres leksikalske akkommodation.

Informanternes leksikalske akkommodation er ofte udtryk for en mere eller mindre bevidst eller spontan sproglig tilpasning som de oplever som nødvendig for at blive forstået eller for at blive forstået bedre. I mange tilfælde sker akkommodationen helt bevidst for at nedbryde nogle leksikalske forskelle som de oplever som reelt hindrende for sprogforståelsen, fx danske talord over 49, men i andre tilfælde er akkommodationen ganske ubevidst og spontan, men mange norske ord er jo også "tættere på" både mentalt og geografisk i informanternes hverdag end de tilsvarende danske ord der findes.

Men da de sproglige forskelle mellem dansk og norsk er forholdsvis ringe, kan også kun en ringe del af informanternes akkommodation forklares ud fra sproglige faktorer (fx talord som *halvtreds* > *femti* og sandsynligvis også ofte udtalemæssige forskelle som "bløde"

konsonanter, diftong eller bortfald > "hårde" konsonanter som i henholdsvis *ud* [uð] > *ut*, *lege* [laj(ə)] > *leke* og *uge* [u:] > *uke*). Men mange almindelige danske ord som fx *kartoffel*, *tjener*, *arbejde*, *weekend* og *hurtig* giver jo ingen forståelsesproblemer for nordmænd. Det betyder at der er sprogesterne faktorer som motiverer en stor del af informanternes leksikalske akkommodation.

De sprogesterne faktorer omfatter her sociale og socialpsykologiske faktorer. De relevante sociale faktorer i mit projekt er anført i informantoversigten i tabel 1, og jeg kan ikke gå nærmere ind på de disse her, men vil blot nævne at social status (kombinationen af uddannelse, arbejde og arbejdsplads) og familieforhold (samlivsstatus, dvs. dansk/norsk gift, og antal børn) har størst betydning for informanternes sproglige praksis og akkommodation (jf. oplysningerne i informantoversigten i tabel 1 og Nordenstam 1979:178). De socialpsykologiske faktorer som jeg fokuserer på, er informanternes holdninger, men her dog kun deres selvrapporterede, bevidste holdninger til et dansk-norsk blandingssprog.

Det er en almindelig opfattelse og holdning at sproglig akkommodation i nabosproglig kommunikation er nødvendig for at skandinaver kan forstå hinanden (jf. Nordenstam 1979:63 og Uhlmann 1994:52-53). Men det er også en almindelig holdning at skandinaver i interskandinavisk kommunikation skal holde fast ved deres eget sprog, og ofte bruges de sproglige ligheder imellem de nordiske sprog som argument i sådanne holdningstilkendegivelser (fx Karker 1988 og Nordisk Ministerråd 1998). At de mest afvisende og puristiske holdninger til blandingssprog er den herskende ideologi, finder vi også i mange nordiske sammenhænge (jf. fx Haastrup og Teleman 1978:23).

Begge disse holdninger findes også blandt mine informanter og ses afspejlet i deres sproglige praksis og deres forklaringer på udviklingen i deres akkommodation. Den første holdning finder vi hos de informanter som har størst sproglig akkommodation til norsk og som også er mest tolerante til blandingssprog, som forventet, og den anden holdning finder vi hos de mindst norskprægede og højest uddannede informanter, især dem med mindst udtalemæssig akkommodation. De har de mest negative holdninger og omtaler blandingssprog som "et mærkeligt sprog", "utrolig grimt" og "kaudervælsk".

Informanterne oplever deres egen sprogsituation og sproglige akkommodation meget forskelligt. Over halvdelen problematiserer ikke deres egen situation, har heller ikke stærke holdninger til et dansk-norsk blandingssprog, giver ikke udtryk for at være optaget af spørgsmål omkring social identitet og gruppetilhørsforhold, men har en meget pragmatisk

holdning til deres sprogbrugerrolle i et norsktalende samfund. Næsten halvdelen problematiserer deres egen situation og det at de bliver påvirket af deres norsktalende omgivelser, og flere oplever at de betaler en høj pris for deres akkommodation; den varierer fra sproglig usikkerhed omkring udtryk, betydninger og formuleringer til fysisk træthed.

7 Afsluttende bemærkninger

I det samspil af faktorer der har betydning for informanternes sproglige akkommodation, som jeg har forsøgt at beskrive en del af, ser vi konturer af to forskellige akkommodations- og holdningsmønstre der hænger sammen; størst leksikalsk akkommodation til norsk har informanter med størst tolerance til blandingssprog, og mindst leksikalsk akkommodation har informanter med mindst tolerance til blandingssprog.

Informanterne omtaler selv oftest de sproglige forskelle og forståelsesproblematikken som vigtige motiver, men graden af deres akkommodation og deres oplevelse af hvor meget de må tilpasse for at blive forstået, varierer meget og afhænger af hvem de er, hvem de samtaler med, hvad de samtaler om, hvordan de fysiske forhold er (jf. Teleman 1987) og deres sprogholdninger.

For at kunne få et samlet og mere nuanceret billede af informanternes akkommodation undersøger jeg i senere faser af mit projekt deres sproglige adfærd på flere planer i lyset af deres bevidste og ubevidste holdninger. Men også andre internordiske sociolingvistiske undersøgelser behøves for at afklare om det er de samme akkommodationsformer og -mønstre og sprogholdninger der går igen blandt nordboere i andre nordiske lande, hvad dette betyder for den indbyrdes sprogforståelse, og om de skandinaviske landes forskellige sprogpolitik påvirker tilflyttede skandinavers sprogbrug og holdninger.

Litteratur

- Brodersen, Randi Benedikte. 1998. Leksikalsk akkommodation blandt 11 danskere i Norge. Akselberg, Gunnstein og Jarle Bondevik (red.). *Ord etter ord*. Bergen: Norsk Bokreidingslag:57-78.
- Giles, Howard og Philip Smith. 1979. Accommodation Theory: Optimal Levels of Convergence. Giles, Howard og Robert StClair (red.). *Language and Social Psychology*. Oxford: Basil Blackwell:45-65.
- Giles, Howard, Nicolas Coupland og Justine Coupland. 1991. Accommodation Theory: Communication, context, and consequence. Giles, Howard, Nicolas Coupland og Justine Coupland (red.). *Contexts of Accommodation*. Cambridge: Cambridge University Press:1-68.

- Haastруп, Niels og Ulf Teleman. 1978. *Svensk, dansk eller skandinavisk? En interviewundersøgelse af svenske læreres sproglige situation ved et dansk universitet*. ROLIGpapir 14, Roskilde: Roskilde Universitetscenter.
- Karker, Allan 1988. Om at tale nordisk. *Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst och industri*. Häfte 4. årg. 64:391.
- Lewandowski, Th. 1979. *Linguistisches Wörterbuch*. Bd. 1. Heidelberg: Quelle & Meyer.
- Maurud, Øivind. 1976. *Nabospråksförståelse i Skandinavia. En undersøkelse om gjensidig forståelse av tale- og skriftspråk i Danmark, Norge og Sverige*. Stockholm: Nordiska rådet.
- Molde, Bertil 1981. Grus i maskineriet – om slang, vardagsspråk och idiomatiska uttryck. Elert, Claes-Christian (red.): *Internordisk språkförståelse. Föredrag och diskussioner vid ett symposium på Rungstedgaard utanför Köpenhamn den 24-26 mars 1980, anordnat av Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete vid Nordiska ministerrådet. Acta Universitatis Umensis* 33. Umeå: Universitetet i Umeå:46-52.
- Nordenstam, Kerstin. 1979. *Svenskan i Norge. Språklig variation hos svenska invandrare i Bergen*. *Nordistica Gothoburgensia* 11. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Nordisk Ministerråd. 1998. *Nordisk Sprogpolitik. Forslag til en politik for nordisk sprogsamarbejde i det 21. århundrede*. København.
- Ringbom, Håkan. 1989. Inlärning av nära besläktade språk. Kasper, Gabriele og Johannes Wagner (red.): *Grundbog i Fremmedsprogspædagogik*. København: Gyldendal:79-87.
- Teleman, Ulf. 1987. Om grannspråksförståelse. Hinder och möjligheter. *Sprog i Norden*. Oslo/Stockholm/København: Cappelen/Esselte/Gyldendal:70-82.
- Trudgill, Peter. 1986. *Dialects in Contact*. Basil Blackwell: Oxford/New York.
- Uhlmann, Ulla Börestam. 1994. *Skandinaver samtalar. Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, norrmän och svenskar*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Viberg, Åke. 1989. Ordforråd. Kasper, Gabriele og Johannes Wagner (red.). *Grundbog i Fremmedsprogspædagogik*. København: Gyldendal:102-119.